

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності укладення угод про визнання винуватості»

1. Мета

Метою прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності укладення угод про визнання винуватості» (далі – проєкт Закону) є вдосконалення національного законодавства в частині положень, які визначають укладення угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт Закону розроблено на виконання пункту 3.3.2.4.1 Очікуваного стратегічного результату 3.3.2.4 проблеми 3.3.2 підрозділу 3.3 розділу III Антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 року № 220 «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки».

Корупція як явище становить серйозну загрозу верховенству права, демократії та правам людини, а також руйнує належне державне управління. Для належного запобігання корупційним проявам, досягнення значного прогресу в запобіганні та протидії корупції, забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх державних органів, постала необхідність у вдосконаленні інституту угод про визнання винуватості у корупційних кримінальних правопорушеннях.

Одним з важливих механізмів прискорення досудових розслідувань, які існують у світі – є угоди про визнання винуватості. Удосконалення інституту угод про визнання винуватості зумовлюється ефективністю такого «альтернативного» способу вирішення кримінально-правових конфліктів. Однак наразі законодавче регулювання таких угод в Україні має певні обмеження для слідства та підозрюваних.

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на те, що «угоди про визнання винуватості, окрім надання важливих переваг швидкого розгляду кримінальних справ і пом'якшення навантаження на суди, прокурорів і адвокатів, також, при правильному їх застосуванні, можуть стати успішним інструментом у боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, і можуть сприяти зниженню кількості призначених покарань і, як наслідок, кількості ув'язнених» («*Natsvlishvili amd Togonidze v. Georgia*» від 29 квітня 2014 року).

Закріплення в кримінальному процесуальному законодавстві інституту кримінального провадження на підставі угод є прогресивним кроком України

на шляху до європейських і загальноприйнятих в світі стандартів кримінального судочинства.

Укладення угод з чітким дотриманням законодавчих вимог є запорукою пришвидшення здійснення кримінального провадження та боротьбі з корупцією. Саме тому для покращення якості та збільшення кількості застосування інституту угод у кримінальному провадженні на практиці доцільно удосконалити норми кримінального процесуального законодавства в цій частині.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону пропонується доповнити частину третю статті 53 Кримінального кодексу України (далі – КК України) положеннями, що дозволяють застосовувати штраф як додаткове покарання у випадках укладення угоди про визнання винуватості у випадках коли таке покарання не передбачено в санкції статті. В такому випадку розмір штрафу визначається в залежності від ступеню тяжкості вчиненого правопорушення відповідно до класифікації кримінальних правопорушень, визначеної статтею 12 КК України.

Так, відповідно до положень статті 12 КК України розміри штрафів встановлюватимуться у таких межах: для кримінальних проступків - від тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; для нетяжких злочинів – від трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; для тяжких злочинів – від десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; для особливо тяжких злочинів – від двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Також пропонується доповнити КК України новою статтею 69², якою передбачається, що за умови повного або часткового відшкодування підозрюваним, обвинуваченим завданого збитку або заподіяної шкоди та викриття підозрюваним, обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину підтверджується доказами, суд може ухвалити рішення про затвердження угоди про визнання винуватості, у випадку, якщо сторонами узгоджено покарання у виді позбавлення волі нижче від найнижчої межі встановленої в санкції статті.

Крім того, пропонується доповнити статтю 75 КК України положеннями, якими встановити, що у кримінальних провадженнях щодо корупційних правопорушень, правопорушень, пов'язаних з корупцією суд приймає рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадку затвердження угоди про визнання винуватості, якщо сторонами угоди узгоджено звільнення від відбування покарання у виді позбавлення волі на

строк не більше восьми років або іншого більш м'якого покарання з випробуванням. Іспитовий строк у такому випадку встановлюється судом тривалістю від двох років до шести років.

Змінами до статті 77 КК України до переліку додаткових покарань, які можуть бути застосовані, додано покарання у виді конфіскації майна.

Змінами до статті 89 КК України строк погашення судимості для осіб, які звільнені від відбування покарання на підставі абзацу другої частини другої статті 75 КК в редакції проєкту Закону, визначається з моменту проголошення вироку суду та якщо з цього часу особа протягом шести років, не вчинить нового кримінального правопорушення. Якщо строк додаткового покарання перевищує тривалість іспитового строку, особа визнається такою, що не має судимості, після відбуття цього додаткового покарання.

Змінами до статті 469 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) пропонується передбачити, що угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, за умови повного або часткового (з урахуванням характеру та ступеня участі особи у вчиненні злочину) відшкодування підозрюваним або обвинуваченим, який не є організатором кримінального правопорушення, завданого збитку або заподіяної шкоди (якщо такі збитки або шкода були завдані).

Крім того передбачається, що укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим щодо тяжкого, особливо тяжкого злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, здійснюється: у кримінальному провадженні щодо тяжкого злочину – за погодженням із заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (виконувачем обов'язків керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) або заступником керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури; у кримінальному провадженні щодо особливо тяжкого злочину – за погодженням із заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (виконувачем обов'язків керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури).

Проєктом Закону також пропонується внесення змін до статті 474 КПК України щодо встановлення можливості продовження судового провадження у загальному порядку у разі, якщо судом у затвердженні угоди про визнання винуватості було відмовлено, а сторони кримінального провадження проти цього не заперечують.

Крім того, пропонується надати можливість сторонам кримінального провадження вносити зміни до укладеної угоди до моменту видалення суду до нарадчої кімнати, а також передбачити, що повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні допускається одноразово у разі усунення підстав, на основі яких суд відмовив у затвердженні такої угоди.

При цьому у разі повторної відмови судом у затвердженні угоди наступне звернення з угодою у цьому кримінальному провадженні не допускається.

4. Правові аспекти

Конституція України;

Кримінальний кодекс України;

Кримінальний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону не потребуватиме додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект Закону не потребує проведення публічних консультацій з громадськістю.

Проект Закону не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, функціонування і застосування української мови як державної.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект Закону не належить до пріоритетних сфер зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правових, та права Європейського Союзу (acquis EC).

Проект Закону за предметом правового регулювання відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини, не містить положень, які порушують принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проект Закону не потребує проведення гендерно-правової експертизи.

У проекті Закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. Проект Закону не потребує проведення громадської антикорупційної експертизи.

У проекті Закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

8. Прогноз результатів

Проект Закону не належить до регуляторних актів.

Реалізація проекту Закону не вплине на розвиток регіонів, ринок праці, громадське здоров'я, екологію та навколишнє природне середовище.

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА